

ԴՐՈՒԱՏԻՔ
«ԲՈՆԱԳՐԱԻՈՒԱԾ ԴՐԱԽՏԸ
ԲՈՆԱԳԱՂԹ ԴԷՊԻ ՈԶՆԶՈՒԹԻՒՆ»
ԳՐՔԻՆ

Մարտիկ Մատենճեան:

Գերմանիոյ Նախագահին, Վարչապետին եւ Ճեմ
Էօզտեմիրին, ինպպէս նաեւ Ամերիկայի մօտ Գերման
Դեսպանին եւ Լոս Անճելըսի Հիւպատոսին մրցանակ
շահած գիրքէս՝ *Ravished Paradise, Forced March to
Nothingness*- Էն օրինակներ ուղարկած էի Յուլիս ամսուն,
որպէս երախտագիտութիւն Պունտըսթակի Հայկական
Ցեղասպանութեան ճանաչման որոշումին: Տիկին Մերքելի
նամակը արդէն յայտարարուեցաւ թերթով: Այսօր բացի
Ազգակ-ի կայքը եւ տեսայ որ երկու յօդուած կայ
Գերմանիայէն: Ես ալ այսօր ստացած էի Նախագահ
Կաուքի պատասխանը գրուած իր մէկ պաշտօնեային
կողմէ:

Նամակին պարունակութիւնը:

Միրելի Պարոն Մատենճեան. Շատ շնորհակալութիւն,
իսկապէս, ձեր նամակին եւ անոր միացուած գրքին համար
որ ուղղուած էր Դաշնակցային Նախագահ Յովակիմ
Կաուրին: Նախագահը մեծ քանակութեամբ թղթակցութիւն
կը ստանայ ամէն օր: Այդ պատճառով, անձնապէս չի
կրնար պատասխանել բոլորին: Ինձմէ խնդրուեցաւ որ
ձեզի եւ պատասխանեմ իր փոխարէն:

Նախագահը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ յիշելու համար
գոհերը, եւ ոճիրները որ գործադրուեցան հայ ժողովուրդին
դէմ, յատկապէս 1915-ի ընթացքին եւ ըստ այնմ ողջունեց
Գերման Խորհրդարանին քննարկման բանաձեւը:

Նախապէս, Ապրիլ 2015-ի ընթացքին, Դաշնակցային
Նախագահը հրապարակով արտայայտուեցաւ Գերման
Ռայխի խաղացած դերին մասին որպէս Օսմանեան
Կայսրութեան դաշնակիցը տեղի ունեցած
վայրագութիւններու մասին: Ան խօսեցաւ այն
օժանդակութեան մասին որ գերման զինուորականութիւնը
տրամադրեց պլանաւորելու, եւ որոշ չափով ալ
գործադրելով հայերու բնագաղթը եւ յիշատակեց որ այդ
ժամանակի քաղաքական ղեկավարները ռազմավարական
պատճառներով կամաւորապէս ընտրեցին անտեսել
հայերու բնաջնջումը: Որպէս արդիւնք, Գերմանիա
միասնաբար կը կրէ «պատասխանատուութիւն, թերեւս
նոյնիսկ յանցանք, հայ ժողովուրդին դէմ կատարուած
զեղասպանութեան մէջ»:

Ձեր գրքին հետ, եւ ձեր բոլոր անձնական ջանքերով
կեանքի կոչելու զայն, դուք նպաստեցիք յաճախ ցաւալի
բայց կարեւոր պատմագրական նշումի պոռցեսին:

Carsten Thiele

Division 21 (European Policy).

Թղթակցութիւն Տիկին Մերքելի հետ:

Անգելա Մերքել

Ո՞վ չի ճանչնար այս տիկինը: Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան Երկաթեայ Վարչապետուհին է, Դոկտ.

Անճելա Մերքել: Իրեն, Հանրապետութեան Նախագահ Կառուք-ին, եւ Ճեմ Էօզտեմիրին մեկական օրինակ ուղարկած էի

Ravished Paradise, Forced March to Nothingness գիրքէս, որպէս երախտագիտութիւն Պունտըսթակի կողմէ Հայկական Տեղասպանութեան ճանաչումին: Իր քարտուղարին կողմէ ստացայ հետեւեալ նամակը:

«Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան Վարչապետուհին՝ Դոկտ. Անճելա Մերքել, ստացաւ ձեր

Յուլիս 20, 2016 թուակիր նամակը: Ան շնորհակալութիւն կը յայտնէ ձեր արտայայտած ազնիւ զգացումի բառերուն եւ ձեր Ravished Paradise, Forced March to Nothingness գիրքին համար: Մեծ հետաքրքրութեամբ կարդաց ձեր ընտանիքին պատմութեան հայոց մանրամասնօրէն հետազօտուած եւ վաւերագրուած տեղեկութիւնը»:

Նամակին կցուած էր Երկաթեայ տիկինին ստորագրութիւնը կրող լուսանկար մը:

Գիրքերը ուղարկելուս հետեւեալ օրը, իմացայ որ Hollywood Book Festival-ի պատմութեան գիրքի մրցանակը շահած եմ: Երանի միայն մէկ օր եւս համբերէի, այդ լուրով կը տեղեկացնէի գիրքիս մասին:

Պարոն Մատենճեան,

Շատ շնորհակալ եմ ձեր նամակին եւ ձեր գրքէն օրինակ մը հասցեագրելնուդ համար:

Ձեր ծնողքին պատմութիւնը շատ յուզիչ է – ան պէտք է շատ զգացական եղած ըլլալու է ձեզի համար եւ շատ դժուար հետազօտելու համար անոնց անցեալի տեղեկութիւնը եւ յայտնաբերել ձեր ծնողքին սուկալի քայլուածքը: Պատմութիւնը միշտ աւելի իրական եւ աւելի սարսափազդու կը դառնայ երբ կը պատմուի ժամանակակից՝ զայն ապրած անձի մը կողմէ»:

Փիթըր Ուիթթիկ
Peter Wittig
German Ambassador at Washington

Մարտիկ Մատենճեանի «Բռնագրաւուած Դրախտը, Բռնագաղթ Դէպի Ոչնչութիւն» գիրքը կը յիշատակագրէ իր ծնողքին ցնցիչ պատմութիւնը և կը յայտնաբերէ մղձաւանջային պատկերներ Հայկական Յեղասպանութեան զարհուրանքներէն: Իր գիրքը կարեւոր ներդրում մը կը կատարէ ցեղասպանութեան ուսումնասիրութեան ծիրէն ներս և մարդկային պատմութեան այս մութ էջին վրայ սրտակից հայեացք մը կը հայթայթէ:

Էտէմ Շիֆ, Գոնկրէսմէն

Ներկայաց. Գալիֆորնիոյ 28-րդ ընտրաշրջանի

Յուլիս 8, 2015

Մարտիկ Մատենճեանի «Բռնագրաւուած Դրախտը, Բռնագաղթ Դէպի Ոչնչութիւն» գիրքը ուժեղ կերպով կը զուգարէ պատմական դէպքն ու անձնական պատմութիւնները, ներկայացնելով այն զարհուրանքները որոնք տեղի ունեցան Հայկական Յեղասպանութեան ընթացքին: Բազում ժամեր տրամադրուած է հետազօտելու և պատրաստելու համար իր ծնողներուն և ցեղասպանութեան երկու միլիոն զոհերուն ցաւալի պատմութիւնները, լուսաւորելով յաճախ ժխտուած և զանց առնուած պատմութիւնը գոր պէտք է բոլորը իմանան: Մարդ չի կրնար չցնցուիլ երբ բռնագաղթի ժամանակ կը հետեւի լման գիւղերու և ընտանիքներու հանդէպ գործադրուած գէշ վերաբերումներուն: Այս գրքին մէջի եղերական պատմութիւնները աւելի զօրաւոր պատճառ մը կը յայտնաբերեն թէ ինչո՞ւ հայկական ցեղասպանութիւնը պէտք է ճանչցուի:

Ճիւտի Չու, Ներկայացուցիչ

Գալիֆորնիոյ 27-րդ ընտրաշրջանի

Օգոստոս 14, 2015

«...Բարձր կը գնահատենք ձեր այս աշխատասիրութիւնը որ գեղարուեստական մօտեցումով, բայց նաև խոր ուսումնասիրութեան ճամբով լուսարձակի տակ կը բերէ մեր ժողովուրդին ապրած պատմական ողբերգութիւնը՝ Յեղասպանութիւնն ու անոր հետեւանքները ... ոեւէ ընթերցողի աչքէն պիտի չվրիպի որ այս հատորը յուշարձան է ու յաւելեալ վկայութիւն

ցեղասպանութեան մասին: Ձեր արձանագրած իւրայատուկ ծալքերը խորքին մէջ յաւելեալ փաստագրում են պատմական ցաւալի իրականութեանց մասին, յոյժ կարեւոր մեր դատին ծանօթացման և պահանջատիրութեան հիմնաւորման դիտանկիւնէն ...»

**Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան, Առաջնորդ
Ա. Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի**

«... Տասներկու տարիներու ձեր տքնաջան աշխատանքի արդիւնք եղող այս գիրքը նուիրուած է Յեղասպանութեան երկու միլիոն անմեղ զոհերու և Չէփնիցի նահատակներու... Դուք հրաշալի աշխատանք տարած էք, վեր հանելով մեր նահատակներու անցած ուղին և յաւերժացնելով անոնց յիշատակը...»

**Յովնան Արք. Տէրտէրեան, Առաջնորդ
Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմին**

«... Ձեր լեզուն և գրելու ոճը մագնիսացուցին զիս և երկրորդ անգամ ըլլալով ես ապրեցայ Յեղասպանութիւնը. դուք զիս գրաւեցիք ձեր պատմութեամբ: Պրավօ»

**Հայր Արմենակ Պետրոսեան, Ժողովրդապետ
Թագուհի Մարտիրոսաց Կաթ. Եկեղեցւոյն, Լոս Անճելըս**

«...Համբերատար պրպտումներով և անխոնջ աշխատանքով կրցած էք ձեր խղճի պարտքը կատարել ձեր ծնողաց և մանաւանդ ձեր ազգին հանդէպ: Հպարտութեամբ կրնաք ձեր հանգուցեալ մօր ըսել. «Մայրիկ, քու պատմութիւնդ գրեցի»: Եւ գրեցիք ամենայն մանրամասնութեամբ և փաստացի տուեալներու վրայ հիմնուած ի յայտ բերելով վայրագ թուրքին մոլուցքային ծրագիրին գործադրութիւնը հայ ժողովուրդին հանդէպ: Նախապատրաստուած ցեղասպանութեան ծրագիր՝ որուն զոհ գացին աւելի քան մէկ ու կէս միլիոն անմեղ հայեր:

«...Բռնագրաւուած Դրախտը – Բռնագաղթ Դէպի Ոչնչութիւն» գիրքը նոր աղբիւր մըն է Հայոց Յեղասպանութեան պատմութեան ծանօթացման և տարածման»:

**Խաժակ Արք. Պարսամեան,
Առաջնորդ Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին**

«... Այս հրատարակութիւնը որ պսակումն է յարատեւ խոկուծի և որոնուծի, հպարտանքով պիտի լեցնէ ձեր կուրծքը: Շարունակեցէք նման աշխատասիրութիւններով ճոխացնել մեր ազգային գրականութիւնը, վասնզի կարեւոր է որ, մէկ կողմէն անոնք տարածուին ու շատերէն ճանչցուին և, միւս կոմէ, Յեղասպանութեան ծանօթացման ի խնդիր ձեր թափած անխոնջ ջանքերը գնահատուին ըստ արժանւոյն...»

Հայր Գէորգ Մ. Վրդ. Զապարեան, Ժողովորդապետ
Մոնրէպլի Տիրամայր Նարեկի Կաթ. Եկեղեցոյ

Ձեր գրքին մէջ Չէփնիի բնակիչները ո՛չ միայն իրականանման կը թուին, այլ կենդանի մարդիկ են: Հոն են թուրքը՝ ամբարտաւան, մուլլան, հայ տէրտէրը, հայ ուսուցիչը, հայ մշակը, բոլորն ալ իրենց առաւելութիւններով և թերութիւններով:

Սերոբ Երէցեան, հեղինակ և ուսուցիչ

Անգլերէն բնագիրը կարդալէ ետք, Տիկին Տիանա Սեվերանս գրեց.

«...հեղինակը, այս անձնական պատմութիւնը հայկական ցեղասպանութեան մասին, ծայրէ ծայր կը պատմէ: Աշխարհագրական և պատմական ճոխ տուեալներով, քաղաքական դաւերով (էնթրիկներ) և մարդկային հոգեյոյզ հարուստ վաւերագրական փաստերով պատմութիւն մըն է, որ կը տպւորէ սոսկացած ընթերցողը մարդուն վայրագութեան մասին իր նմանին հանդէպ, և սարսափներու ու տառապանքներու ընթացքին՝ մարդուն տոկունութեան: Հիմա որ կը մօտենանք հայկական ցեղասպանութեան հարիւրամեակին, այս պատմութիւնը պէտք է ամենուրեք պատմուի և բոլորս պէտք է զայն լսենք»:

Diana Severance, հեղինակ
Against the Gates of Hell գրքին,
Director of the Dunham Bible Museum,
Houston Baptist University

«Խորապէս գգացուեցայ Մ. Մատնանձեանի լաւապէս տեղեկագրական գիրքը կարդալով, որ լոյս կը սփռէ պատմութեան մութ գլուխներէն մէկուն վրայ...»

Լէյլա Կոնզալեզ, Ph.D.

...404 էջերէ բաղկացած այս գիրքը կը պարունակէ դրուագներ, յուշեր, փաստական տուեալներ, որոնք առնուած են զանազան հայ և օտար աղբիւրներէ, և կ'ուզեն ձեռով մը մեր դատը և արդար պահանջները ներկայացնել:

...Հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի և օգտակար կը նկատուի ի նպաստ հայ դատին և ցեղասպանութեան»:

«Մասիս» շաբաթաթերթ

Լոս Անձեյըս, Շաբաթ, Յունիս 29, 2013

«...Թուրքիոյ ցեղասպանական արարքը անհերքելի վկայութիւններով հաստատող փաստագրութիւն ըլլալէ զատ, է նաև թանկագին աղբիւր մը ցեղասպանութեան հարցեր ուսումնասիրողներու համար...»

*Սահակ Սէրայտարեան
Բարերար-մարդասէր*

«Շատ ուրախ ենք որ հետաքրքրութիւն ցոյց տրուած է Անգլերէն «Բռնագրաւուած Դրախտը» գիրքին նկատմամբ: Մեր ջերմ մաղթանքն է որ շուտով հայ ու անգլիախօս ընթերցասէրներուն տրամադրելի դառնայ, որով Հայկական Ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին առիթով մեր սուրբ նահատակներուն յիշատակը լաւագոյն կերպով յարգուած պիտի ըլլայ»:

*Խաժակ Արք. Պարսամեան,
Առաջնորդ Արեւելեան Թեմին*

«Բռնագրաւուած Դրախտին» անգլերէն հրատարակութիւնը որ կը զուգադիպի Յեղասպանութեան 100ամեակին, առիթ պիտի տայ հայ թէ օտար ընթերցողներուն ծանօթանալու հայութեան վիճակուած տառապանքին եւ վերականգնումի էժերուն»:

Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան
Առաջնորդ ԱՄՆի Արեւմտեան Թեմի

Հոլիվուտ Տէսթիվալի Քննադատական Յանձնախումբի Վճիռը

Ստորեւ կը ներկայացնենք Hollywood Books Festival 2016-ի դատական կազմին տուած քննադատական տեղեկագրին թարգմանութիւնը, ուր հայ ընթերցողին սիրտը հպարտութեամբ պիտի լեցուի, զայն կարդալէ ետք:

Ravished Paradise, Forced March to Nothingness,
Հեղինակ՝ Մարտիկ Մատենճեան:

Այս ուժեղ պատմութիւնը կը կեդրոնանայ Հայկական Յեղասպանութեան վրայ, իրար ձուլելով պատմական իրադարձութիւնները երեւակայական եւ ընտանեկան պատմութեան հետ փոխանցուած սարսափն ու վատ վերաբերմունքը, որով այս պատմական դէպքը յատկանշուեցաւ: Այս առաջին հատորն է եռահատոր գրքին որ պիտի ուսառմնասիրէ ցեղասպանութիւնը եւ անոր

հետեւանքները: Շարքը իրականացաւ շնորհիւ հեղինակին մօր խնդրանքին պատմագրելու իր պատմութիւնը որպէս ցեղասպանութեան զոհ երեխայ մը: Թէեւ չսկսաւ գրելու մինչեւ մօրը մահը, որ կը դժկամէր մասնակից դարձնել սարսոացդեցիկ մանրամասնութիւնները: Հեղինակը լրագրող է, եւ այդ արուստին հմտութիւնները գործի դրաւ: Ան ճամբորդեց Միջին Արեւելեան վայրեր, վերապրածներ հարցազրուցեց, եւ բաւականաչափ խոր ուսումնասիրութիւն կատարեց պատմութեան այս մութ էջին վրայ:

Բախտը կ'օգնէ համարձակին, եւ հոս անգամ մը եւս այդ ասացուածքը ճիշդ էլաւ: Հեղինակը յայտնաբերեց երկու ձայնագրուած երիզներ մօր կողմէ պատմուած, ցեղասպանութեան յիշատակման օրուան առթիւ խօսուած, ուր ան խօսած է իրեն պատահածներուն մասին: Այդ, եւ ուսումնասիրութեան մնացեալ մասը կազմեցին հիմնական կառոյցը այս պատմութեան: Թէեւ զրուցատրութեան մէկ մասը եւ որոշ կացութիւններ երեւակայուած են, բուն դէպքերը իրական են, եւ իրաւասութիւններու ազատ գործածումը գլխաւորաբար պատմութեան արժէքաւորման ծառայած են:

Այս գործը ստեղծելով, Մատենճեան հարազատ ձայն մը կը բերէ այն բանին որ կը կարդացուի իրար ետեւէ էջադարձ հետաքրքրական նորավէպի մը նման, վառ գոյներով նկարագրելով վերապրողներու սաստիկ տառապանքը: Աշխատասիրութիւնը երբեմն ցնցիչ է, եւ վստահաբար ընթերցողներն ալ իրենց գլուխը պիտի երերեն յատկապէս որոշ պատկերաւոր նկարագրութիւններուն առջեւ:

Տեղ մը, հեղինակը կը գրէ թուրք գիւղացիներու խումբի մը մասին «որոնք անգղներու նման խոյացան մեռելներու եւ հիւանդներու վրայ: Մերկացուցին եւ յափշտակեցին մեռելներու եւ նմանապէս տակաւին ապրողներու հագուստները, եւ անոնց որովայնները պատռեցին սուրերով կամ դաշոյններով գտնելու միտումով: Ինչպէ՞ս այդ դիակապուտները գիտէին թէ հայերը դրամ կլլած էին եւ ոսկի կրնային գտնել դիակներու աղիքներուն մէջ»: Գիրքին մնացած մասը հաւասարապէս զարհուրելի է, լեցուն գազանութիւններով, անգթութեամբ, հիւանդութեամբ, սովամահութեամբ եւ յուսաբեկութեամբ: Թուրքերը իբրեւ որոշ չափով վայրենիներ են ծայրէ ծայր, եւ որոշ ահարկու գործելակերպեր նոյնքան գէշ են որքան որեւէ բան երբեւիցէ պատերազմական թղթակից մը մանրամասնած ըլլայ:

Հայկական Յեղասպանութեան ճանաչման համար մղուած մարտնչումը որպէս այդ կը շարունակուի, եւ այս ուժեղ աշխատասիրութիւնը անկասկած պիտի օգնէ այդ դատին յառաջացման: Հարկադրողական պատմութիւն մըն է եւ պետք է դպրոցներու եւ տարբեր հաստատութիւններու մէջ գործածուի աւելի լուսաւորելու համար համաշխարհային պատմութեւն այս մասը կանխելու համար որ երբեք նման արարք չկրկնուի:

ԴՐՈՒՍՏԱԿԱՆ ԳԻՐՔԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄՈՆՐԷԱԼԻ
ՆԱՐԵԿԻ ՏԻՐԱՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

«Ապրիլ 5, 2017-ին մեր եկեղեցույ սրահին մէջ «Բռնագրաւուած Դրախտը, Բռնագաղթ Դէպի Ոչնչութիւն» գիրքին Ravished Paradise, Forced March to Nothingness –ի մասին ձեր տուած դասախօսութիւնը ներկաներուն մէջ մեծ հիացում առթեց, գնահատանք յարոյց եւ յուզում պատճառեց:

«Հիացում՝ ի տես ձեր հեղինակած մրցանակակիր գրքին մէջ բոխանդակուած վաւերական անհերքելի տուեալներուն, որոնք իսկական յայտնութիւն եղան բոլորիս համար:

«Գնահատանք՝ ի լուր ձեր թափած անխոնջ ջանքերուն, մասնագէտ գիտնականի բժախնդիր պրպտումներով ճոխացնելու Հայոց Ցեղասպանութեան գրականութիւնը յօգուտ հայութեան եւ ի գիտութիւն օտար շրջանակներուն:

«Յուզում՝ դիտելով ձեր պատրաստած տեսերիզի ցուցադրած հայաբոյր գիւղերը ու մեր ժողովուրդին տեղահանութիւնը մտաբերող բնակչութեան հետ արձանագրած տպաւորիչ հարցազրոյցները:

«Շնորհիւ ձեր դասախօսութեան, ներկաներուն համոզումը աւելի ամրացաւ, թէ հայ ժողովուրդը պարտի շարունակել Ապրիլեան Նահատակներուն անանցանելի իրաւունք ներուն պահանջատիրութեան պայքարը»:

Հայր Գեորգ Ծ. Վրդ. Զապարեան, Ժողովրդապետ
Տիրամայր Նարեկի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցույ ի Մոնրէալ

ԴՐՈՒԱՏԻՔ
«ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ, ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ»
ԳՐՔԻՆ

«...Իւրայատուկ յիշատակարան մըն է այս հատորը, որուն էջերուն, ձեր ընտանիքին ու սեփական կեանքի փորձառութեանց հետ միաձուլած էք սփիւռքացած մեր ժողովուրդի կեանքէն յիշարժան պատկերներ, ներառելով նաև Ներգաղթէն եւ ամերիկեան այս ամերէն դրուագներ, միաժամանակ զուգահեռներ գծելով այդ տարիներու համաշխարհային իրադարձութեանց հետ: Մօտաւորպէս մէկ դարու դէպքեր կը տողանցեն այս գիրքին մէջ, ուր կ'արտացոլան մեր ժողովուրդի հաւաքական դառնութիւններն ու հպարտառիթ օրերը, իսկ ինչ կը վերաբերի ձեր ընտանիքին ու անհատական կեանքին վերաբերող պատումներուն, ընթերցողը կրնայ զանոնք ընկալել իբրև մէկ հայելին՝ յատկապէս Լիբանան հաստատուած մեր ժողովուրդի կեանքին՝ Յեղասպանութենէն ետք անոր վերապրումի ճիգերուն, դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն և արձանագրած նրաճումներուն...»:

*Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան, Առաջնորդ
Ա. Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի*

«Գրեթէ մէկ շունչով աչքէ անցուցի նոր գիրքդ՝ «Մեր Հողերը, Մեր Հողերը» որ նոր տեղեկութիւններու պաշարով լեցուն է»:

Վիգէն Աւագեան
Տնօրէն Լեւոն եւ Սոֆիա Յակոբեան Վարժարանի

«Մեր Հողերը, Մեր Հողերը» գիրքը որ շարունակութիւնն է «Բռնագրաւուած Դրախտին» եւ որուն մէջ տուած էք հայութեան վիճակուած անմարդկային ճակատագիրը, ցեղասպանութեան օրերէն մինչեւ մեր օրերը: պատմած էք ամենայն հարագատութեամբ եւ պատմական տուեալներով»:

Խաժակ Արք. Պարսամեան
Առաջնորդ Արեւելեան Թեմի

ԴՐՈՒԱՏԻՔ «ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ԲՈՆԱԳՐԱՒՈՒԱԾ ԴՐԱՒՏԻՆ» ԳԻՐՔԻՆ

«...Յաջորդաբար լոյս կ'ընծայէք հատորներ, որոնք անձնական փորձառութիւններու և մտածումներու ընդմէջէն՝ արտայայտիչը կ'ըլլան իր պատմութեան, ազգային արժէքներուն և իրաւունքներուն նկատմամբ հոգածու կեցուածք ունեցող իւրաքանչիւր հայու զգացումներուն և պահանջատիրութեան: ...Ընթերցողը շուտով կը ներգրաւուի Ձեր յուշագրական պատումներու մթնոլորտին մէջ, սակայն նաև կ'անդրադառնայ որ պատմական հայրենիք ճամբորդութեան փորձառութեանց, մանրավէպերու և խորհրդածութիւններու կողքին, կատարած էք բաւական պրպտում... անցեալը կապելով ներկային և վերահաստատելով հայու յանձնառութիւնը՝ իր պատմական հողերուն սեփականատիրութեան մասին»:

Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան, Առաջնորդ
Ա. Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի

«...Մեծ Եղեռնի 100-ամեակին առթիւ ձեր երեք հատորները՝ «Բռնագրաւուած Դրախտը», «Մեր Հողերը, Մեր Հողերը» եւ «Այցելութիւն Բռնագրաւուած Դրախտին» կը կազմեն մեր նահատակներուն քաղցր յիշատակին նուիրուած յուշկոթող մը: Այս երեք հատորներուն մէջ տուած էք ամբողջ վկայութիւնը հայ ժողովուրդին վիճակուած անմարդկային ճակատագրին ցեղասպանութենէն մինչեւ մեր օրերը: Պատմած էք ամենայն հարագատութեամբ եւ պատմական տուեալներով:

Խաժակ Արք. Պարսամեան, Առաջնորդ
Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի

ԴՐՈՒԱՏԻՔ «ՆՈՐ ՕՐԵՐՈՒ ՖԵՏԱՅԻՆԵՐ « ԼԻՐԱՆԱՆԻ ՄԵՐ ՏՂԱՔԸ» ԳՐՔԻՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

«Գրեթէ մէկ շունչով և մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացի ձեր «Նոր օրերու ֆետայիներ – Լիբանանի Մեր Տղաքը» գիրքը: Դուք ձեր գրքին մէջ շատ լաւ ներկայացուցած էք լիբանանեան պատերազմին տարբեր հանգըրլանները: Դուք անձնական վկայութիւններու և յուշերու ճամբով աւելի հարստացուցած էք, այն ինչ որ մենք տեղեկագիրներով և մամուլի հրատարակութիւններով պատրաստած էինք: Նորութիւններ ունիք կարգ մը միջադէպերու մասին, որոնք այսօր մոռացութեան մատնուած են և նոյնիսկ տեղ չեն գտած մեր հրատարակութեան մէջ: Ինչո՞ւ կը պահէիք այսքան թանկարժէք տեղեկութիւններ...»:

Վիգէն Աւագեան, Խմբագիր
«Հայութեան և Լիբանանի Համար» գրքին
Խմբագիր Հ.Մ.Ը.Մ.Ի «Մարգիկ» պաշտօնաթերթին
Տնօրէն Լեւոն և Սոֆիա Յակոբեան Քոլէճին

«...հայաբոյր ու գեղազարդ կողքով «Նոր Օրերու ֆետայիներ – Լիբանանի Մեր Տղաքը» պատկերազարդ ձեր նոր գրքին պատմուածքներու և յուշագրական էջերու շարքը մեզ տարաւ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի այն օրերուն, որուն մասամբ ականատես եղած ենք: Մեր աչքերուն դիմաց պարզուեցաւ Լիբանանի մեր ժողովուրդի տազնապներով ալեկոծուած կեանքը եւ աւելի քան քառորդ դար երկարող տառապանքը, որուն ընդմէջէն ցայտուն կերպով կը շողան մեր տղոց պաշտպանական գործողութիւնները: Հոն կ'արձագանգեն հայու կամքն ու ցեղասպանութեան իբրեւ ուղղակի հետեւանք արմատական հայ գաղութի մը տարիներու վրայ շարունակուող ողբերգութիւնը, ստուալտանքներն ու սրտի բաբախումները, որոնք որեւէ ընթերցող կը վարակեն եւ թախիծով ե՛լ հպարտութեամբ:»

Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան, Առաջնորդ
Ա. Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի

«Նոր Օրերու Ֆետալիներ – Լիբանանի Մեր Տղաքը» վստահ եմ որ ձեր կուրծքը հպարտանքով պիտի լեցնէ: Կը յուսամ որ պիտի շարունակէք նման աշխատասիրութիւններով ճոխացնել մեր ազգային գրականութիւնը: Այս գովասանական տողերը արտայայտութիւնն են իմ անկեղծ զգացումներուն ձեր կատարած տքնաջան աշխատանքին նկատմամբ»:

Հայր Գէորգ Մ. Վ. Զապարեան, Ժողովրդապետ Մոնրէալի Տիրամայր Նարեկի Կաթ. Եկեղեցուց

«Այնքան անհամբեր սպասած գիրքս վերջապէս ձեռքս անցաւ: Մտադրած էի քանի մը գլուխ միայն կարդալ: Կէս գիշեր եղած էր ու տակաւին կը կարդայի: Չէի կրնար ձեռքէս վար դնել: Այսքան հետաքրքրական գիրք չեմ կարդացած: Ինչ որ ըսեմ, քիչ է...»:

Թոնի Գալոլեան, հաշուապահ

«Շա՛ա՛ատ շնորհակալ եմ: Ինչ որ բռնես, ոսկի դառնայ»

Փոլին Պետոյեան, Ֆլորիտա

(Տիկին Պետոյեան 3 գիրք եւս ապսպրեց, ապա գրեց.)

«...Կը շնորհաւորեմ, Պարոն Մարտիկ, ի՛նչ հիանալի գիրք մը գրած էք: Շատ ներշնչուեցայ գաջն կարդալով: Անհաւատալի և իմաստալից գործ մը կատարած էք: Բոլոր անոնք որ կարդացին գիրքդ, շատ հաւնեցան: Դուք լաւագոյն հեղինակն էք...»:

Փոլին Պետոյեան, Ֆլորիտա

«...476 էջերէ բաղկացած «Նոր Օրերու Ֆետալիներ – Լիբանանի Մեր Տղաքը» գիրքը, իր քառասունէ աւելի լուսանկարներով, վերջիշեցուց 17 տարի ապրած դաժան օրերս: Այս գիրքը ամէն լիբանահայ պէտք է ունենայ...»:

Սահակ Սերայտարեան,
Բարերար, ազգասէր

«... Մեծ հաճոյքով կարդացի գիրքդ. շատ հետաքրքրական և հաճելի էր: Պատմութիւնը խենթենալիք է... ամէն հայ ունենալու է այս գիրքէն օրինակ մը...»

Զոհրապ Գալոլեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ

Քանի մը համեստ քաջայերական գովեստ գրքին
հրատարակութեան համար:

«...Ձեր գիրքը մեզի տարաւ հին օրերուն և մենք վերապ-
րեցանք Լիբանանի սել օրերը: Կը քաջայերենք որ
հրատարակէք հին յուշերը»:

Ն. Ք.

«Անհամբեր կը սպասենք գրքիդ հրատարակութեան: Քսա-
ներորդ դարու վերջին քառորդին ապրուած Լիբա-
նանահայութեան տխուր էջերը կը վերյիշեցնէ»:

Թ. Գ.

«Մեր Տղաքը» անպայման հրատարակեցէք: Հին օրերու նոր
յիշատակներ կ'արթնցնէ: Մանաւանդ, ցոյց կու տայ հայ տղոց
մարտունակութիւնը»:

Ա. Ք.

«Կիլիկիոյ թագաւորութեան անկումէն ճիշդ վեց հարիւր տարի
ետք, դարձեալ հայութիւնը կ'ենթարկուի կրօնական
հալածանքի և իր գոյութեան պայքարը կը մղէ:
Յեղասպանութենէն ետք, յիսուն տարի քրտնաթոռ
աշխատանքով մէջտեղ եկածը, դարձեալ ոչնչացուելու
վտանգին կ'ենթարկուի»:

Ս. Ս.

«Ընկե՛ր, գիրքդ փաստացի անուններով և դէպքերով կը
յայտնաբերէ թուրք պետական ահաբեկչութիւնը: Պուսիօ»:

Ս. Ս.

**«ՄՊԻՏԱԿ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԵՐԸ»
ԳՐՔԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԴՐՈՒԱՏԱԿԱՆ**

«...Այս հատորով ցոյց կու տաք, որ 100 տարի առաջ մեր ժողովուրդը միայն եղեռնական ողբերգութիւնն չապրեցաւ, այլ իր մեծ ու փոքր հերոսամարտերով շահեցաւ իր վերապրումն ու գոյատեւումը, Սեբաստիոյ և Եոզղատի Շրջակայի ինքնապաշտպանական երկարաշունչ մարտերը մոլորով...»:

**Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան,
Առաջնորդ Ա. Մ. Ն.ի Արեւմտեան Թեմի**

«...Շարունակելով ձեր ազգանուէր առաքելութիւնը, լոյս ընծայած էք նոր գիրք մը որ փոշիներուն մէջէն ի յայտ կը բերէ Հայ ժողովուրդի մոռցուած կամ անտեսուած սպիտակ լերան հերոսամարտերը:

Ձեր այս հրատարակութիւնը որ լոյս կը տեսնէ Մեծ Եղեռնի 100-րդ տարելիցին առիթով, անգամ մը եւս կը փաստէ որ մեր հերոս ժողովուրդը գիտէ նպատակի մը համար զոհուելով և արդար դատի համար անխոնջ կերպով պայքարելով իր հոգիին մէջ անմեռ պահել վերապրելու անկորնչելի ոգին...»:

**Խաժակ Արք. Պարսամեան,
Առաջնորդ Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի**

Մարտիկ Մատենճեանի «Սպիտակ Լերան Հերոսամարտերը» գիրքին մէջ, Եոզղատի և Սեբաստիոյ շրջաններուն՝ Կէմէրէկի և Չաթի շրջակայ գիւղերու բնակիչները ցեղասպանութեան դաժանութեան մէջ ձեռնարկած են ինքնապաշտպանութեան և դիմադրութեան պայքարի ... ուր ծնած են հերոսներ, և գիրքը՝ թօթափելով պատմութեան փոշին, գովքը կը հիւսէ այդ հերոսներուն նուիրեալ կռիւներուն»:

**Բագրատ Էսդուքեան
«Ալօս» թերթի հայերէն բաժնի խմբագիր**

ԴՐՈՒՍՏԱԿԱՆ 2016-Ի ՔԱՌՕՐԵԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Տեղեկություններով հարուստ այս գիրքը՝ «2016-ի Քառօրեայ Պատերազմը եւ Մեր «Երեխայ» Հերոսները» օգտակար է պատմության համար: Հայրենիքի եւ սրբազան հողի հանդէպ հայ անհատին նուիրումը եւ զոհողութիւնը նուիրականացնող արձանագրութիւն մըն է այս հատորը, որուն ամէն մէկ տողին տակ կայ մեր պատանի եւ երիտասարդ հերոսներուն նահատակութիւնը եւ արիւնով կնքուած մարտիրոսութիւնը:

«Հոգեպէս խորունկ ցնցում ունեցայ երիտասարդ նահատակներուն պատկերները դիտելով, ինչպէս որ կ'ունենամ Եռաբլուր այցիս ժամանակ, երբ կը կարդամ տապանաքարերը այն երիտասարդ հերոսներուն որոնք հողին մէջ են, այն հողին, որուն պաշտպանութիւնը կատարած են իրենց կեանքով:

«Այս հատորի հրատարակութեան առիթով կը շնորհաւորեմ ձեզ եւ կը մաղթեմ որ իւրաքանչիւր հայ մարդ, որ կը կարդայ այս գիրքը, իր հոգիին մէջ զգայ նահատակներու միւռոնաբոյր արեան հեղումը, որպէսզի՝ հայրենիքի եւ ազգութեան հանդէպ իր սերը աճի, զօրանայ՝ հզօրացնելու համար յաւերժական մեր Հայրենիքը»:

Օշական Արքեպիսկոպոս,
Առաջնորդ Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին

«...Թանկագին այս հատորը առձեռն համապարփակ կերպով կը ներկայացնէ Հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարի երթին ճակատագրական մէկ հանգրուանը:

«Միաժամանակ, հայակապ ապրող յուշարձան մըն է մեր հերոսներուն, որ պիտի ծառայէ ո՛չ միայն յիշելու զանոնք, այլ նաեւ գիտակցելու որ ներկայի նիւթականացած ընկերութեան մէջ հայրենի հողը դեռ եւս ծնունդ կուտայ այնպիսի հերոսներու որոնց երակներուն մէջ կը հոսի զոհաբերութեան անխարդախ արիւնը:

«Ինչպէս Աւարայրի ու Սարդարապատի, նմանապէս Արցախեան անմահանուն բոլոր հերոսներու հայրենանուէր ինքնաընծայումը թող ներշնչման անսպառ աղբիւր դառնայ ողջ հայութեան առաջնորդելով մեզ իրագործելու մեր անկատար տենչերը»:

Անուշաւան Արքեպիսկոպոս Դանիէլեան

Դրուատիք Փատրէ Փիոյի մասին

«Ժամը ինն էր. անկողնիս մէջ երկնցած ուզեցի քանի մը էջ կարդալ: Ժամը տասնին զգացի որ պէտք էր քնանայի. ուշ էր: Քիչ մըն ալ կարդացի եւ միայն ժամը տասներկուքին վճռեցի քնանալ, առտու գործ ունէի: Այս ի՛նչ հետաքրքրական գիրք գրած էք», ըսաւ Անարատ Յղութեան քոյրերէն մէկը:

«Հրաշքի մը համար կ'աղօթէինք Սուրբ Նեքթարիոսին: Հրաշքը պատահեցաւ, հիւանդը բժշկուեցաւ, բայց Նեքթարիոսը չէր բժշկողը: Երբ հիւանդը Փիոյի նկարը կը

տեսնէ կը զարմանայ: Մօրը կ'ըսէ. «Այս մարդը եկաւ ու զիս բժշկեց»:

Փատրէ Փիոն էր: Ան ըսաւ որ լսեց հիւանդին եւ շուրջիններուն աղօթքը եւ եկաւ զինք առողջացնելու:

Ընտանեօք Լաս Վեկաս կը ճամբորդէին եւ սակայն ճամբան անիւր պայթեցաւ: Տեսան որ սնտուկի մէջի անիւն ալ օգտագործելի չէր: Յուսահատ վիճակի մէջ, ընտանիքի մայրը կը գանգատի. «Ի՛նչ պիտի ընենք, Փատրէ Փիօ, այս ի՛նչ փորձանք էր եկաւ գլուխնիս: Այս անապատին մէջ ո՞վ պիտի օգնէ մեզի: Առանց ջուրի, առանց անիւի հոս կախուած պիտի մնանք» ըսելով, (Աստուած իմ օգնէ մեզի» կը խնդրէ մայրը:

Շատ չանցած ինքնաշարժ մը կանգ կ'առնէ եւ երիտասարդ մը անկէ իջնելով, կը հարցնէ ի՞նչ ունիք: «Անիւի կարիք ունինք», կ'ըսէ ամուսինը:

Մարդը կը նայի անիւին եւ «հանգստացէք, ես ունիմ այս անիւէն», ըսելը եւ անիւ մը բերելը մէկ կ'ըլլայ: Ինք չի ձգեր որ ամուսինը փոխէ անիւները եւ ինք կը կատարէ զայն: Ամուսինին կ'ըսէ. «Ել քշէ քիչ մը, նայէ լա՞ւ է»:

Ընտանիքի հայրը կը փորձէ եւ ամէն ինչ լաւ կը գտնէ: Կ'իջնէ որ շնորհակալութիւն յայտնէ, բայց երիտասարդը անհետացած էր:

Կնոջը կը պատմէ որ հրաշք մըն էր պատահածը, իսկ կինը ժպտալով կը պատասխանէ:

«Փատրէ Փիոյին կ'աղօթէի»:

Անձ մը հիւանդանոց կը գտնուի ծանր եւ վտանգաւոր վիճակով: Այցելու մը կ'առաջարկէ Փիոյին աղօթել:

Հիւանդը, յուսահատ բայց հաւատքով, կ'ուխտէ Փիոյի
գիրքը տպել ու ձրի բաժնել ցանկացողին եթէ առողջանայ:
Կը բժշկուի եւ իր ուխտը կը կատարէ:

Կ'արժէ ծանօթանալ Փիոյին: